

Heilbrigðisráðherra
Svandís Svavarsdóttir
www.samradsgatt.is

Kópavogi 25. ágúst 2021

Efni: *Virðing og reisn. Samþætt heilbrigðis- og félagsþjónusta fyrir eldra fólk:* Drög að stefnu um heilbrigðisþjónustu fyrir aldraða, unnin fyrir heilbrigðisráðuneytið í júní 2021. Birt í samradsgatt.is 2. júlí 2021.

Birt hafa verið í samradsgatt.is drög að stefnu um heilbrigðisþjónustu fyrir aldraða með umsagnarfresti til 1. september nk. Hér á eftir fer umsögn Læknafélags Íslands um þessi drög. Eins og fram kemur í inngangi draganna er fjölgun í hópi aldraðra áskorun á heimsvísu. Fjölgun aldraðra á ekki að hafa komið neinum á óvart. Fjölmennu barnabylgjuárgangarnir sem fæddust um og uppúr síðari heimstyrjöld eru að sjálfsögðu að eldast og nálgast nú hratt eftirlaunaaldur. Þetta hefur verið fyrirsjáanlegt í mörg ár. Til viðbótar kemur m.a. með bættri heilbrigðisþjónustu og öðrum ytri aðstæðum eldast þjóðir þannig að það fjölgar einnig í elstu aldursþópunum. Þróunin hvað þetta varðar sést glögglega í mynd 3 á bls. 15 sem sýnir að hópurinn 65+ mun liðlega tvöfaldast á næstu 50 árum, hópurinn 70+ mun nálægt því þrefaldast og hópurinn 80+ mun nálægt því fjórfaldast.

Fyrst var farið að huga hér á landi að fyrirsjáanlegri öldrun þjóðarinnar upp úr 1980 þegar stofnaður var Framkvæmdasjóður aldraðra með lögum nr. 49/1981. Í kjölfarið voru sett sérstök lög um málefni aldraðra nr. 91/1982 og hafa sérlög verið um þennan málaflokk allar götur síðan, nú lög nr. 125/1999. Framkvæmdasjóður aldraðra nýtur sérstaks nefskatts sem upphaflega átti að fullu að renna til uppbyggingar húsnæðis fyrir aldraða, bæði til að leysa úr þeim brýna húsnæðisvanda aldraðra sem þá var og einnig til að flýta fyrir uppbyggingu þjónustuhúsnæðis til að undirbúa þá fyrirsjáanlegu fjölgun sem yrði í þessum aldursþópi. Á leiðinni virðast markmiðin með Framkvæmdasjóði aldraðra hafa að einhverju leyti gleymst því ákveðið var að nota mætti fjármuni úr sjóðnum til reksturs stofnana aldraðra. Það hefur haft þær augljósu afleiðingar að það hægði á uppbyggingu stofnanaþjónustu aldraðra sem sjóðnum var ætlað að fjármagna þar sem stór hluti sjóðsins á ári hverju fór að fara í rekstur stofnananna.

Nú er svo komið að mikil fjölgun aldraðra er brostin á án þess að þeir fjórir áratugir sem liðnir eru frá því að Framkvæmdasjóður aldraðra var stofnaður 1981, hafi verið nýttir af þeirri skynsemi varðandi stofnanauppbyggingu, sem hægt hefði verið.

Í fyrirbyggjandi drögum að stefnu í þessum málaflokki er að finna tillögur að markmiðum og aðgerðum í stefnu um heilbrigðisþjónustu við eldra fólk.

LÍ telur margt í þessum drögum til bóta og bendir m.a. á markmið um markvissa baráttu gegn aldursfordómum sem felur í sér að fella úr gildi ákvæði laga um aldurstengd starfslok. LÍ bendir einnig á markmið að endurbæta hjúkrunarrými sem ekki standast viðmið um aðbúnað og persónulegt rými sem og markmið um að viðmið verði sett um fjölda hjúkrunarrýma. LÍ telur einnig mikilvægt markmið um eflingu heimaþjónustu og bendir á að hér á landi er varið umtalsvert minni fjármunum til þessa þáttar í þjónustu aldraðra en í helstu viðmiðunarlöndum. Slök heimaþjónusta leiðir af sér að fyrr er þörf á stofnanaþjónustu fyrir aldraða einstaklinga.

Fleiri markmið mætti nefna í drögunum, en Lí lætur hér staðar numið en leyfir sér að benda á umsagnir Félags öldrunarlækna um drögin sem og umsögn Pálma V. Jónssonar prófessors í öldrunarlækningum.

LÍ telur á hinn bóginn að ekki þurfi að stofna ráðuneyti eldra fólks, eins og lagt er til í drögunum og bendir á að allt frá árinu 1982 hefur málefnum aldraðra verið sérstaklega sinnt fyrst í heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneyti og síðan í þeim ráðuneytum sem falin hefur verið þessi málaflokkur á hverjum tíma. Vandséð er að sérstakt ráðuneyti verði eitt og sér til þess að þessu málaflokki verði gert hærra undir höfði en hingað til hefur verið gert. Til viðbótar kemur að málefni aldraðra eru órjúfanlegur hluti heilbrigðismála annars vegar og félagsmála hins vegar. Mikilvægt er að hugað sé að málefnum aldraðra, líkt og annarra aldurshópa sem og annarra hópa sem þurfa á sérstökum stuðningi að halda, við allt skipulag heilbrigðis- og félagsþjónustu. Lí telur mestar líkur á að svo verði gert með því að sinna málefnum aldraðra í ráðuneytum heilbrigðis- og félagsmála líkt og gert hefur verið síðustu árin.

LÍ telur ljóst að gera þarf átak í uppbyggingu þjónustu við aldraðra. Það á við um heimaþjónustuna sem stuðlar að því að gera öldruðum kleift að búa eins lengi heima hjá sér og mögulegt er og þeir kjósa. Það á einnig við um stofnaþjónustuna þannig að þegar aldraður einstaklingur getur ekki lengur verið heima með þeim stuðningi sem heimaþjónustan býður upp á þá eigi hann greiðan aðgang að hjúkrunarrými án þess að bið eftir því verði óhófleg. Marg sinnis hefur verið bent á það að það er stór þáttur í svokölluðum fráfæðisvanda Landspítala að ekki er unnt að útskrifa aldraða einstaklinga af stofnuninni þegar búið er að veita viðkomandi þá heilbrigðisþjónustu sem hann þarfnast þar sem enginn er til að taka við honum. Það er ekki skynsamleg nýting fjármuna að aldraðir einstaklingar séu lengur en þarf á hátæknisjúkrahúsi sem er dýrasta hjúkrunarrými í kerfinu. Uppbygging heimaþjónustu og stofnaþjónustu aldraðra er því brýnt forgangsmál heilbrigðis- og félagsmálafirvalda nú um stundir.

Virðingarfyllt,
f.h. stjórnar Læknafélags Íslands

Reynir Arngrímsson,
formaður.